

Corpus dell'antico occitano

Edizione interpretativa del volgarizzamento occitano di una *Passione* erroneamente attribuita nel ms. 9 di Assisi a san Bernardo.

ms. 9 della Biblioteca di Chiesa Nuova di Assisi (ms. attualmente depositato presso la Biblioteca Porziuncola di Santa Maria degli Angeli), cc. 127v-132v.

a cura di Sergio Vatteroni

Cao 2019

Aquesta es la maniera de pensar e de contemplar en las .vii. horas de la passio de Ihesu Crist, la qual adordet sant Bernat a personas devotas las quals volon profitar en perfectio de vida perfieytament.

128r

01 Pregat m'as algunas vetz que yeu te fes alguna manera
02 de contemplar en la passio de ton Senhor segon las .vii.
03 horas. E car yeu say que tu desiras sobre totas causas que
04 poguesses aver soven en ta memoria aquel que per tu resembr volc
05 tant grans causas sofrir, al miels et al plus breu que hay pogut,
06 ab la su' aiuda, te hay escrig so que devotament avias demandat,
07 iasiaysso que no ho aia fait tant complidament quant la tua materia
08 ho la tua devocio demanda. Mais cresi que si en aysso voles
09 pensar e profitar, que Dieus te donara gracia de sentir so que ayssi
10 no es escrit. Car anima esperitual eslevada per devocio de paucas
11 de causas tratz motas, enayssi quo anima carnal ajuda de motas
12 causas fa paucas. Per que te fau saber que si en aquesta scientia que es
13 sobre totas autras scientias voles profitar, covenra que ab gran
14 estudi te guardes de vas pensamens e de vas alegriers. Car
15 no es de dreyt que sia en iuoc ni en va solas qui vol sentir ni
16 plorar la dolor de Ihesu Crist; ans cove que tota consolacio temporal
17 fuia qui vol aver aquesta. Ffa atressi mestier que enayssi aordenes
18 ta contemplacio en ton pensament, quo si adoncs fosses presens,
19 quant lo Senhor sostenc la passio. Enayssi te aias en parlar,
20 en doler, en veser quo feras si davant tos huels o vissas.
21 Car per cert enayssi sera ton Senhor present a ton esperit quo
22 tu o pensaras e formaras a ton esperit que present sia a recebre
23 ton desirier, et aura en plaser totas tas obras.
24 **Completa.** A Completa comensa, que es dita Completa car lo bon Senhor
25 complic lo cors de la sua sancta predicatio. E feita la sua sancta
26 cena ab sos discipols, hon los hac sadollatz del sieu precios
27 sanc en que debes devotament e soven pensar, e lavec los pes
28 als discipols, e fassen aquel glorios sermo tant piatosament,
29 yssic Ihesu Crist ab sos discipols al mont Olivet, hon devia esser pres
30 e departit d'aquels que avia tant cament noyritz, en que avia complit
31 la prophetia que ditz: «Quant, ferit lo pastor, se departiran las
32 ovelhas». Segon aysso pensaras quo adoncs diys als discipols:
33 «Levatz vos et anem d'ayssi». E respondras en ton esperit:
34 «Senhor benaurat, hon anarem?», et El te dira: «Irem a la
35 mia passio. Anarem a la mia angoysa, hon sere departit
36 corporalment de vos. E qui vol venir apres mi renegue si
37 meteys e prenga sa crotz e siega me». E tu digas en ton esperit:
38 «Car Senhor Ihesu Crist, no sostengas que yeu mi parta
39 de tu, que aparellat son de seguir te a mort et a vida». Apres
40 pensa en quant gran angoysso era quant diys als discipols:

41 «Sezetz ayssi e velhatz». Aqui meteys podes pensar quo los
42 esvelhava quant lor diys: «Velhatz e horatz que no intretz en

128v

01 temptatio, car iasiaysso que l'esperit sia aparelhat, la carn es enferma».
02 E tu adonx pregaras lo que la frevolesa de ta carn fassa sobrar a la
03 forssa del esperit, per sso que miels puestras velhar ab El. Per sso que no
04 te fassa en ta forssa confisar que en aquel pong dormian los discipols,
05 e no podian velhar. E pensa quo adonx ton bon Senhor, quant
06 a la carn comenset esser en paor et en enuiament, en qual
07 maniera nos mostret d'orar quant s'estendet en terra e diys: «Paire,
08 si pot esser, passe aquesta passio, empero no sia fait so que yeu vuelh
09 mais so que tu». Et adonx l'angel del cel confortava lo; e fasant
10 gran batalha oret mot longament, tant que la sudor del sanc corria
11 per terra. Tot aysso pensaras carament. Apres veiras aquel gran
12 pobol et aquela cruzel maynada que venon per penre ton Senhor,
13 et en qual maniera El lor anet encontra. E quo los discipols eran
14 en gran paor, e diys lor: «Que queretz? Si queretz mi, laissatz anar
15 aquestz». E tan pacientment diys a Judas: «Amic, a que iest vengut?».
16 E quant gran es la sua suavesa, que a son traidor no vedet sa
17 boca! Consirar podes quant gran fo la dolor en que sos discipols
18 eran, tant devotz, tant amatz e tant cars tengutz, que per El
19 agron quant viron aquel angoysos departiment d'els e de lor car
20 Maiestre ayssi quo forssatz. Hay tan tristz e tan desconsolatz
21 e tan dolens s'en partian! Hay tant ploran e tant cridan e tan
22 sospiran s'en anavan! Ieu cre que els disian: «Hay bon Maistre,
23 dous Paire, benigne Senhor, quo nos partirem de vos?
24 Car Paire, hon tenran los tieus discipols? qui los guardara
25 ia mais? ni qui los ensenhara, bon Maistre?». Hay quantas
26 vetz se giravan et ab gran dolor vesian lor Senhor tant vilment
27 liar e tant greument tirar e tant aunidament! Pensar
28 te podes que fera la benaurada Maire sua si hi fos.
29 Pretiosa Maire de Ihesu Crist, non t'o disia lo cor si velhavas,
30 si dormias no o sopniavas, en qual maniera ta vida e ton
31 gaug estava. Hay cara Verge, tant mal dia e tant ple de dolor
32 auret dema quant ausiretz tant angoysos turment!
33 Senhor Ihesu Crist, qual anima ni qual cor pot soffrir que no rompa
34 quant pensa que vos, dols Maistre, a maniera d'anhiel anavatz
35 entre lops? E quant los cas malvatz vos mordian e vos
36 maneiavan no vos rancuravatz. Hay bon Maistre, quant
37 doloyros veser vos fasia quant vos meseron la cadena
38 al col e vos lieron aquelas sanctas mas. Et enayssi en
39 gran coyta aunit e batut vos tiravan de ssa e de la,
40 primierament a la mayso d'Anna, et apres ad aquela de Cayphas,
41 on eran aiustatz los princeps dels Iusieus per vos
42 aucire. Be podes pensar quo fo mal aculhit e tant

129r

01 greument lo rasoneron, e tant desonradament lo feron seser
02 a lors pes. En totas aquestas causas podes pensar ayssi quo si hi
03 fosses present e o vissas segon que la sua gracia t'o aministrara.
04 **Ad Matinas.** A Matinas te debes levar tot apensadament
05 per aquelas causas que avias pensadas apres Completa. Et adonx
06 tornaras a ton esperit, e poyras veser ton Senhor desemparat
07 per totz sos amix et environat de mala gent, e poyras
08 li dir en ton esperit: «Hay car Senhor Ihesu Crist, tant desonradament
09 e tant vil vos fan seser vostres cruzels enemix! Bon Maistre,
10 et on son vostres discipols? Car gaug mieu, tot mon be,

11 tota ma esperansa e tot mon conceylh, que fare que yeu vos veia enayssi
12 estar?». Podes pensar tant gran dolor sostenia sant Iohan
13 que l'avia seguit e vesia son Maistre enayssi desondrar.
14 Apres pensa en qual maniera lo bon Senhor diys: «Verament dic que vos
15 veyretz lo filh de la Verge seser a la dextra vertut de Dieu». Lo princep
16 dels avesques esquinsec sa vestimenta e cridec disen: «Auiatz
17 gran blasphemia!». Adonx totz ensemps s'abrivaron sobre lo
18 tieu bon Maiestre, e los uns davan li de las palmas per la cara,
19 los autres a man reversa li davan per la boca, los autres ses
20 tota merce li davan grans colladas, los autres li escupian
21 en la cara, los autres li desrasigavan la barba, los autres
22 lo tyrassavan per los pels. E segon que yeu cre lo menavan entre
23 lors pes trepeiant ton Senhor, e tractavan lo mal ses
24 tota merce e ses neguna reverencia. E los uns o fasian per
25 plaser de lor cruzel senhor, los autres per lor perversa voluntat.
26 Pensa tu adoncx si hi fossas present. Non ti giteras sobre
27 ton Senhor e crideras: «Mora yeu e remanga mon Senhor que
28 el no o ha forfait et yeu hay o. Mi aucisetz, mi tirassatz
29 e mi iustisiatz sol que mon Senhor no mora»? Non l'abrasseras
30 adonx de denols e diysseras: «Car Senhor, sostenga yeu per vos
31 aquestz greus turmens, sol que vos escapetz. Car Paire, sobrebon
32 Maiestre, per que sostenetz tan grans despietz e tal conceyl angoyssos?
33 No etz vos fil de Dieu, aquel tan car e tan amat?
34 Per que doncs, car Senhor, vostre Paire o soste quo no destruseys
35 aquestz endemoniatz que enayssos tractan? Car Senhor, pus que
36 alre no puesc far, seyre me ab tu en terra e companhare vos,
37 car ayssi non veg mais vostres enemix que enrabian e s'esforssan
38 contra vos». Apres pensaras en qual maniera sant .P.
39 sesia al foc e calfava se defora, car lo ver foc s'estenhia
40 dedins, per que reneguet ab aquela malvada companhia .iii. vetz
41 son ver Senhor. Et en qual maniera, al ters renegament,
42 lo bon Senhor lo esguardet ab los huels de misericordia, e quant el

129v

01 vic que son Senhor l'avia auzit e tant dolsament esguardat,
02 yssic de la malvada companhia entre la qual avia renegat
03 son Senhor. Ayssi quo amonestat d'autre se levelt de la
04 malvada companhia e ploret amarament: «Hay bon Maistre,
05 quals son aquels tieus huels que enayssi escalfan lo cor
06 freg e-l compren! Haytantost desgelan los cors gilatz dels
07 peccadors, e los torna en aygua de devocio e de plor.
08 Prec te, car Maiestre, que soven me esguardes ab aquels huels
09 piatoses ab que reguardiest sant .P.». Be podes creyre que doloysament
10 ploret pueys sant Peire per son Senhor que avia
11 desenparat, e son Senhor non lo desenparet. E quant soven pensava
12 lo gran be que li avia fait e la sua desconexensa. Apres van
13 pensar los princeps dels Iusieus e los malvatz ministres ont
14 dormirian; e ton Senhor remas liat ab malvadas guardas.
15 E podes pensar que El podia esser treballhat de sofrir los turmens;
16 potz atressi pensar a tant malayse pauset aquela nuyt
17 en qualque vil angle de la mayso, treballhat et acorat de freg,
18 car yvern era e las nuytz longas. E tu adonx en ton esperit
19 apropiaras te d'El per baysar aquels durs liams ab que las santas
20 mas eran liadas. E diras li: «Car Senhor, si vos plasia de
21 pausar onrada testa sobre mi pus que no vos puesc desliar».
22 Et asetiarias te a sos pes doloysos e ploros, e recomandaras
23 te ad El devotament e totz tos amix, e cre per cert que tu obtendras,
24 sol que en aquel pong li demandes. E si voles mais estendre ton

25 pensament, potz li demandar si vol que digas re a part a ssa doloyrosa
26 Maire. Et enayssi metras te apres los sieus pes benauratz
27 pausar; e si voles dormir poyras o far, empero si t'en pren
28 cor que veias en aytal estament ton Senhor.
29 **A Prima.** A Prima pensaras ab lo cor doloyros e piatos que en aquela
30 hora intreron en conceylh los falces Iusieus, e manderon per
31 ton bon Senhor, trebalhat e batut, lor fos amenat. E recordete
32 qual pausa avia ahuda la nueg. E pensa que los malvatz
33 messatges li dixeron: «Leva d'aqui Ihesus, que nostres princeps e nostres capelas
34 mandan que hom te mene al conceylh on te esperan tot lo pobol
35 que te volon rendre a Pilat per sso que moras». E si tu en ton pensament
36 iest encara ab El, ploraras aquestas greus novelas car ton
37 car Senhor e ton bon Maistre volon de tu partir e liurar lo a
38 mort. E poyras dire: «Hay car Senhor, tant doloyrosas novelas
39 auzira huey vostra dolsa Maire e totz vostres amix! Car
40 Paire, dols Maistre, que fare yeu Senhor, yre ab vos o yre querent
41 vostra dolsa Maire que venga a vos?». Apres debes pensar
42 quo intret ton Senhor liat e tormentat al conceylh, e crideron

130r

01 totz contra El blasfeman et escarnent lo. E disian pueis: «Que propheta
02 sias per que non ti est guardat de nos? Desliate si podes et escapa
03 nos». Aytals causas e semblant li disian los fils d'iniquitat, no perdonant
04 a fait ni a paraulas. Si voles tenir outra maniera
05 de pensar en aquesta hora, e no has pensat la nueg en aquo que
06 es dit per alcuna outra causa, ausiras dire que los Iusieus an pres
07 ton Senhor, e venras aqui meteys e trobaras lo liat et esquintat
08 e maltractat. E veiras lo tot cambiat en la cara per la doloyrosa
09 velha e per los fretz e per los greuges que a la nueg sostenc.
10 E cairas a sos pes ploran amarament, et aqui pensan o parlan
11 las paraulas e ls semblans de ta dolor, tot enayssi quo feras
12 si hi fosses present. Apres ausiras los falses testimonis
13 que trason contra ton Senhor, e quo lo princeps dels capelas li demandet:
14 «Iest tu Crist fil de Dieu?», et ab qual suavesa El lor respondet:
15 «Tu o has dit». La qual resposta els tengren per blasfemia,
16 per que cre que els feron atretal o pietz que no avian fait quant diys
17 que veirian lo fil de la Verge seser a la vertut de Dieu. Apres
18 veiras ton Senhor menar a Pilat ab las sanctas mas liadas vilment,
19 e tiravan lo ab una cadena per lo col a maniera de raubador.
20 Et enayssso pensaras segon que la sua gracia te vol ajudar o autreiar.
21 **Tertia.** A Tertia poyras pensar ab gran paor
22 en qual maniera au hom brugir e dir, per totas carrieras
23 e per las plassas de Ierusalem, que ton Senhor a hom pres,
24 e quo l'a hom tota nueg escarnit e batut e tirassat et escupit.
25 E quo lo conseylh l'a trames a Pilat hon tu no potz intrar
26 ni saber quo lo tractan. E quo aquest crit es vengut a ssa
27 Maire benaurada, e qual glasi la feric al cor quant o ausit.
28 Pensa quals plors ni quals critz mostret aquela dolsa Verge. Quant
29 soven se gitava en terra, e tant amarament se rompia e s'esquinsava,
30 tant soven transgoysava e perdia lo parlar e lo veser. Tant
31 gran forssa fasia que ela pogues anar e no podia. Qualls critz
32 e quals batemens de palmas hi poc esser quant vengron las sors e la
33 Magdalena e ssa osta la Martha. Ab quant gran dolor la menavan
34 totas quant la portavan ayssi quo si fos morta. Et ayssi
35 quo podia cridava, e disia la lassa: «Hon es mon gaug, mon
36 conort, ma vida e ma esperansa? Fil car, hon vos trobare?
37 E qui etz franc e deliures ha pres vos, qui etz desliat deliurador?
38 Qui vol aucire vida de tot quant es?». Aquestas causas e

39 mot d'autras podia dire la lassa Maire, movens a pietat
40 no tant solament los amix, mais atressi los enemix a compassio.
41 E pueys, quant vic son fil liat tant durament e tant
42 cambiat per los greus tractamens e per tan grans menespretz

130v

01 neys que-ns ensenhava. Mais aysso que li disian no respondia,
02 ni El meteys quant vic sa Maire cara estar ayssi quo morta
03 iaser en terra, e las outras que eran vengudas ab ela, qual dolor
04 a la un et a l'autre non se pot escriure, mais pensa a cui lo
05 Senhor de gracia o aura autreiat. Apres veiras quo Pilat
06 lo trames a Herodes, e tot lo pobol corria per veser lo.
07 Mais tu, cara Maire de mon Senhor, quo anavas, qui te menava,
08 dona, en aquela prieyssa? Que sufria la lassa? Exempli cresi
09 que era de gran pietat e de gran dolor a totz los amix de ton
10 filh. E cresi, Maire preciosa, que de ton filh fasian lor esquern,
11 e parlavan en diversas manieras las gens, que de tu non disian
12 gayre niens. Pensa apres tant coralment li aiuderas e l'acompanheras
13 si la vissas en aquela dolor. Apres pensa e veias
14 quo l'arasonava lo rey Herodes, et El no li volc respondre,
15 mais estava li denant ab gran suavesa liat, ayssi quo fa
16 anhiel que es menat a masel, e quo adonx lo menespreset Herodes
17 e ssa maynada. E vestiron lo per esquern de vestir blanc,
18 e retrames lo a Pilat. Pensa qual dollesa li podia esser que ara
19 lo trametian ssa et ara la, ara lo vestian, ara lo despulhavan,
20 ara lo fasian seser, ara estar d'en pes, ara lo fasian anar,
21 ara lo fasian pausar. Reguarda apres aquels santz pes
22 tant tenres e tant delicatz de ton Senhor, quo los avia rotz e
23 brisatz, car de gran cor l'avian tirat e fait anar e tornar.
24 No cresas que fossa calsat, que El anc ni sos discipols no useron
25 de calsar, mais sandalias, alcus d'els que eran ayssi quo
26 solas. Apres pensa quo Pilat lo fec despulhar quant
27 fo vengut e liar a la colonna, e batre e turmentar aquels
28 tendres huels, e pueys tot lo cors ses tota misericordia, e tant que
29 tot era cubert de sanc. Ay, Senhor, tantost i paregron las naffras,
30 ab aquo que vos batian ses tota merce e ton cors era
31 tenre. Apres esguarda quo li meseron la corona de las espinas
32 en aquela honrada testa e la li aiusteron tant fort que-l sagrat
33 sanc corria per las gautas. Apres veias quo lo vestiron d'un
34 mantel vermeylh, e meseron lo y per esquern. Una canna
35 que li meseron en la ma que sembles avesque o rey fol, et ab aquest
36 esquern feron lo fora exir als Iusieus. Et adonx crideron los
37 fils del dyable: «Osta, osta, crucifica lo!». Adenolhavan se per esquern
38 e disian li: «Dieus te sal, rey dels Iusieus». Totas aquestas causas podon
39 moure anima a dolor et a pietat de la passio del bon Senhor. Cara
40 Maire de Ihesu Crist, tu que fasia quant aysso vesias, que disias? Prec
41 te, benaurada, que me fassas sentir per l'amor de ton car filh la
42 dolor que tu sentias. Apres escoltaras ab gran dolor la cuzel sentencia

131r

01 que Pilat donet contra ton bon Senhor que fossa crucificat.
02 E pensa quals critz ni quals plors ni quals dolors la lassa Maire
03 fasia e los autres amix quant aysso ausiron. Et aqui meteys
04 meseron li la crotz al col, e feron l'en anar en monte Calvari.
05 Ay, quant tristas e quant dolentas lo seguian aquelas bonas donas
06 portan e sostenent la lassa Maire! Quantas lagremas hi
07 foron escampadas quant lo bon Senhor se giret vays elas e lor
08 diys: «Filhas de Ierusalem, no ploretz sobre mi mais sobre vos

09 meteyssas ploratz, e sobre vostres fils, car si aysso fan en lo fust
 10 vert, que sera fait en lo sec?». Meravilhi me si res que l'amessa lo
 11 podia seguir ni escoltar; et en aquesta maniera despendet aquela
 12 hora ton car Senhor.

13 **A Sexta.** A Sexta pensaras aquestas causas, empero del temps sapias que
 14 algunas causas foron feitas davant et algunas apres, e
 15 per aventura mais conta hom ad aquela hora. Pensa doncas que
 16 en aquela hora venc lo pobol a monte Calvari, mais cresi que la crida
 17 crides: «Venetz a la iusticia»; e despulhan lo tot nut vesent
 18 de totz, e cresi que ab gran dolor, car la gonela se tenia al cors
 19 per lo sanc dels batemens, et adonx aparec la forma del sieu precios
 20 cors, que era bela sobre las formas de totz homes, rota e sanguinosa.
 21 Ay, qual dolor hac la lassa Maire quant li recordava qual
 22 l'avia vist ni qual lo vesia! Apres, aparelhada la crotz, disian li
 23 fort cruzelment que anes sus. Ay, car Senhor, tant voluntiers hi
 24 pugietz! Ay, ab quant gran amor et ab tant gran ardor de salvar
 25 ha sostengut ton bon Senhor! Quant gran plaser fo quant vist
 26 aquela gran paciencia, aquela suavesa et aquela voluntayrosa voluntat.
 27 Apres lo leveron sus la crotz tot nut, mais la lassa Maire,
 28 plena d'angoysa e de dolor, lo cobric de sson velh. Ay, quant
 29 grans critz, tant grans plors, tant grans rompemens de raubas e de
 30 velhs hi feron los sieus amix quant lo viron suspendre, tant
 31 vilment estendre, tant cruzelment clavellar e tan durament,
 32 quant viron aquelas ondas, aquels raitz del sanc correr per lo cors e
 33 per terra! Pensa te que feras si o vissas. E poyras cossirar ton
 34 Senhor en la crotz en estament de iutge e de maistre e de
 35 avesque. Veias doncas ton Senhor sus la crotz per iutiar tot
 36 lo mon, e per aquo foron li meses dos homes la un dels quals se
 37 salvet, l'autre se dampnet. Veias lo atressi ayssi quo avesque
 38 donant las eternalas rendas, et ufrent, ostia de pagament, la
 39 carn pura e neta a Dieu lo Paire per l'umanal linatge en
 40 l'autar de la crotz. Pensa quant plasent fo a Dieu lo Paire
 41 aquela ufferta per que rendet s'amor ad home que l'avia tant offendut.
 42 Veias atressi ton bon Senhor e Maiebre quo esta alt

131v

01 per ensenhar e per predicar nos. En lo qual sermo hac sol .vii. paraulas
 02 en las quals es tota nostra vida, et entent las per so quen fassas ton pro.
 03 La primera es: «Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt».
 04 Paire perdona lor que no sabon que se fan, so es: no quant gran be a mi,
 05 e tant gran mal a ssi meteysses. Car qui offent autre non quant
 06 notz a ssi meteysses, e quant ajuda ad autre. Car el met Dieu per l'autre,
 07 que es ab los greuiatz, e contra s,i qui fa contra sa sa voluntat.
 08 La segunda es quant doniest al layro qui queria merce, quant li diys:
 09 «Hodie mecum eris en paradiso». Huey seras ab mi en paradiso. Aquesta
 10 paraula sera vera huey en nos autres, quant anima que conois
 11 sa vilesa e quier merce al Senhor devotament es en paradiso per gracia,
 12 e per esperansa en gloria, so es en repaus et en conscientia de patz.
 13 La terssa paraula fo quant comandet sa Maire desconsolada
 14 de tot solas a l'amat discipol, e l discipol a la Maire, quant li diys:
 15 «Mulier ecce filius tuus». Et discipulo: «Ecce mater tua». En aquesta
 16 recomandatio entendem que foron recomandatz a nostra dona
 17 no solament sant Iohan, mais tota la Sancta Gleysa, e cascuna
 18 anima fizel e devota, que Ela nos aia en especial afillament aiam
 19 vos e procurant nostres bes, ayssi quo lial Maire e fizel. Per que
 20 enayssi fo necessaria la recomandatio a guardar, per que diys
 21 aquesta paraula a la passio a salut de totz, enayssi fo necessaria
 22 la recomandacio a guardar. Per que diys aquesta paraula: «Mulier

23 ecce filius tuus». Mais de .x. ans estet que tant hi pensava
24 et avia tant gran abondancia de lagremas que no cuiava ayssi
25 satisfar si cascun iorn no plores. Et esponia aquela paraula
26 enayssi: «Maire benaurada, vec te ton filh. Veias quo pent
27 en la crotz ton filh. Veias quo mor ton filh. Veias quo es
28 brisat ton filh». Et enayssi comensava a pensar tota la passio,
29 e quant venia ad aquel loc tota fondia en lagremas.
30 E pueys el disia al filh: «Ecce mater tua». Vec te ta Maire,
31 aytal Maire que es tant doloyrosa e tant plorosa. Veias quo
32 mor ta cara Maire. Si entendre o voles, trop be o esponia
33 a ssadollar se de pietat, per que fa atressi mestier paraula al filh
34 per la Maire et a la Maire per lo filh, per sso que aias lor gracia
35 e lor amor. La quarta paraula fo: «Deus meus, deus meus, ut
36 quis derelinquisti me?». Dieu mieu, Dieu mieu, per que m'as desenparat?
37 Vec te que mostrec quo era gran la sua pena.
38 Car aytant sufria de dolor e de angoysa co degra far si no
39 fos filh de Dieu; ans encara sos amix e ssa carn semblavan
40 desamparatz per Dieu. Car anc en tota la passio, quant ad aquela,
41 no hac neguna recreatio ni negun repaus. Empero per los
42 nostres ops el o volc tot passar e sufrir, per so que nos alcunas

132r

01 vetz passessem en patientia nostres trebalhs, quant semblaria que tost
02 Dieus nos agues desamparatz o quant Dieus per ssi nos vol proar, e
03 car nos meteysses n'em dignes. Car si nos em conformatz al bon
04 Senhor, empero El nos promet que atressi serem en gloria. La quinta
05 paraula diys: «Scitio», yeu hay set. E fon li donat vinagre ab fel
06 mesclat. Vesper podes, si pensas, qual sabor donet hom a ton Senhor.
07 Ay, car Senhor, tant petit demandavas per ton sopar, qui ve quals
08 era ahut ton trebalh d'aquel iorn, que querias mais beure. Mot
09 sedeivavas, bon Paire, la salut de nos autres, e nos avem te
10 fait estar mot longament ab gran set. A la letra, quant diys que gran
11 set avia, potz te pensar que fo gran. E·l filh de Dieu receup dos
12 fils del diable: a beure li doneron vi agre ab fel amar. Ay
13 las, que farem nos que apenas podem viure un iorn ses delieg?
14 Car per cert, si tota nostra vida estava en afflictio, no poyriam
15 a Dieu satisfar de sol aquel sopar que pres per nos. E quant nos sentem
16 trebalhatz fugem vays los plasers. Per que ses dupte devem sufrir
17 affectios e tribulatos, per tal que no perdam lors plasers de
18 paradis. La .vi. paraula fo: «Consumatum est», so es: complit
19 hay tot, ses neguna causa a layssar, tot quant devia far en aquest
20 mon per resemer l'umanal linatge, e tota ma pena e tota ma
21 batalha. E tot lo temps que devia entre los homes estar corporalment
22 es complit ad honor de Dieu lo Paire et a comunal utilitat
23 dels fizels. La .vii. paraula es en la hora nona, per que non la met ayssi.
24 **A Nona.** A Nona pensaras, si has anima piatosa, al plus devotament
25 que poyras, en qual maniera ton amat Senhor sobrebo
26 e sobre gracios, apropiarian ad aquela greu mort, e comenset
27 aquels dolses huels et aquela cara que era gaug dels angels comenset
28 enpalesir, et enclinar aquela onrada testa vays sa doloyrosa
29 Maire quays prenent comiat. Pensa te quant doloyros poc esser et a
30 la un et a l'autre segon la gran amor que abdos se portavan; que la
31 dolor e la pena del dous ton Senhor fo tant gran que res non li poc
32 dire. Pensa te atressi qual fo devays la Maire doloyrosa. Et
33 enayssi rendec lo sieu precios cors que avia pres de Ela, tot fo
34 romput devays totas partz e malmenat. Et aysso fayt
35 diys la .vii. paraula: «Pater in manus tua comendo spiritum_meum».
36 E diys aysso: Paire, en las tuas mas comandí mon esperit.

37 Pensar te podes de la benaurada Maire qual fo la dolor e la
38 angoysa que Ela hac quant auzic aquel crit e vic aquela mort,
39 quant se vic desenparada o se vic sola. Ay, quo cresi que crides si
40 parlar podia, que l'esperit no li fos falhit! Yeu cresi que Ela disia:
41 «Car filh, a cuy m'as layssadas, car tot lo mon m'es greu sal
42 tu qui me nantienas, tot quant veg m'es mort sal tu qui iest ma

132v

01 vida! Car filh, en las tuas mas comandi mon esperit e mi meteyssa,
02 e tota pura gent fizel que layssas tota desconortada. Remembrete,
03 bel filh, de mi e de totz aquels qui t'an fait servici. Savi
04 Paire Dieus tot poderos, en las vostras mas comandi mon
05 car filh e nos e mi e totz los mieus e·ls sieus».
06 **A Vespras.** A Vespras debes venir ad avalar ton Senhor ab gran
07 reverencia de la crotz per planher e per plorar la sua
08 mort e·l tieu gran pèrdora ab la sua cara Maire e
09 lassa ab las autras donas que·l seguian. E podes te pensar
10 quo remaseron desconortadas ses tot confort quant vesian
11 mort lor Senhor e lor Maistre. E vesian que totz los
12 discipols s'en eran fugitz sal lo bon iove sant Iohan, et estavan
13 coma fedas entre lops. E no oblides qual dol fasia
14 entre las autras la Magdalena. Apres bayssaras te per baisar
15 la terra en que son casutas las gotas del sanc de ton bon
16 Senhor, e culhiras las ab gran reverencia, car cascuna
17 fora abondosa a resemmer tot lo mon. Apres pensa quo
18 puescas lavar lo benaurat cors de ton Senhor que es tot
19 tacat de sanc per los greus batemens, et aquela onrada
20 cara que es tota cuberta per los escupimens; et ad aquestz
21 lavar valon mais lagremas que outra aygua, empero
22 maiorment quant son casutas per pietat e per amor.
23 E pueys la vays la Completa ajudaras lo a portar
24 Iosep et a las autras personas que l'avian en guarda. E
25 pueys untaras lo ab bos enguentz de piatosa orazo,
26 et envoloparas lo ab entendudas oratios. Apres, ab
27 grans plors et ab doloyroses sospirs, sebeliras lo al sepulcre
28 d'amor. E cobraras lo ab secreta e continuada
29 devocio. E pueys seyras te prop del sepulcre e
30 pregaras per tu e per mi e per totz aquels que a far be nos
31 ajudan que El nos done aver sentiment de la sua
32 passio, per so que siam parsoniers de la sua gloria. Amen.